

На вниманието на: г-жа Десислава Билева,
заместник-кмет на Столична община

Становище по програма за управление на отпадъците на Столична община 2021-2028 г.

Уважаема г-жо Билева,

На Вашето внимание представяме коментарите ни по съдържанието на програмата за управление на отпадъците на Столична община 2021-2028 г.

II. Обхват на програмата:

Според авторите основната цел на програмата е "население и бизнес на Столична община (СО), които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива".

Прави впечатление, че в целта липсва ролята на общината и взаимодействието ѝ с гражданите и бизнеса, което е основополагащо в управлението на отпадъците. Също така в програмата не е посочено кога са провеждани проучвания на общественото мнение, има ли публични резултати, какви са проблемите и какво може да се подобри в новата програма.

Освен това липсва и информация за териториалния анализ, според който да се конкретизират различни видове мерки спрямо различните райони и спрямо различните градски зони - сметосъбиране и сметоизвозване спрямо гъсто населени райони или еднофамилни сгради, централни или периферни части и т.н.

Липсата на такива проучвания и анализи са предпоставка представената програма да не отразява важните стъпки за създаване на работещи политики на СО за най-горните нива на йерархията за управление на отпадъци - предотвратяване, подготовка за повторна употреба и рециклиране, както и на въвеждането на принципа "замърсителят плаща" като водеща основа за определяне на таксата за битови отпадъци.

IV.1. Основни изводи от анализа на състоянието на отпадъците в СО

Смятаме за недостатъчно и неточно да се използват данните от морфологичния анализ на битови отпадъци от 2019 г. , тъй като той не отговаря на официалната методика на

МОСВ и не предоставя достатъчно точни и достоверни данни за целите на планирането на управлението на отпадъците, особено за най-голямата община в страната.

Настояваме програмата да се актуализира из основи след приключването на същинския морфологичен анализ, извършен според методиката на МОСВ. Преди тази актуализация настояваме да не се изпълняват мерки, представляващи съоръжения с дълъг срок на действие.

Столична община е единствената община в България, разделена на 24 административни района. Всеки един от тях има свои специфични дадености, важни за целите на програмата. За да се направят изводи, които ще са полезни за управлението на отпадъците на територията на СО, е необходим морфологичен анализ, който да дава подробни данни за състава на отпадъците спрямо отделните райони.

При извършване на морфологичния анализ като дейност в плана (точка 52) е от изключителна важност да бъде преразгледана програмата с новите данни.

2. Разделно събрани отпадъци

Според текста всички 24 района са обхванати от системата за разделно събиране, в същото време обаче контейнерите не са разпределени, така че да осигуряват лесен достъп за всички граждани, което не е отразено в изводите.

Анализите на добрите практики от Европа, редовно извършвани от организацията ACR+, в която СО членува, ясно посочват кои са главните параметри на успешните схеми за разделно събиране. За системите с улични контейнери, каквато е столичната, успеваемостта зависи най-вече от гъстотата (брой контейнери на км²) и няма никакво отношение към броя контейнери на жител. Изводът е, че близостта на контейнерите за разделно събиране до домакинствата е ключова за успеха. За сравнение: в София контейнерите за разделно събиране на опаковки са разположени около 10 пъти по-нарядко от най-добре работещите системи в Европа. (https://www.acrplus.org/images/technical-reports/2019_ACR_Analysis_135_Paper_Packaging_Waste_Collection_Systems.pdf)

Следователно, изпълнението на определените от закона минимални изисквания за брой и разполагане на контейнери за разделно събиране е недостатъчно, за да се способства по-активно участие от страна на домакинствата.

Общината не може да разчита, че ще постигне все по-високите цели на Европейския съюз относно разделното събиране и рециклиране на битови отпадъци и отпадъци от опаковки чрез разделяне на смесени (остатъчни) битови отпадъци в завода за механично и биологично третиране (МБТ), защото чрез МБТ не може да се отделят повече от 9-10% рециклируеми отпадъци, особено ако смесените отпадъци съдържат биоотпадъци. Следователно, единственият начин да се постигнат новите цели е чрез по-активно участие на домакинствата, което би могло да бъде способствано чрез по-гъсто разположени контейнери.

В този контекст и имайки предвид че София е най-населената и най-голяма градска територия в страната, СО може и следва да определи по-строги изисквания към организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки в Наредбата и в договорите, които сключва с тях. Това може да стане чрез въвеждане на максимално отстояние от 150

м на всяко домакинство до своеобразен „зелен остров“ с контейнери за разделно събиране на рециклируеми отпадъци от пластмаса, метал, хартия, стъкло и хранителни отпадъци. За практическото прилагане на подобно изискване е добре новите местоположения да се определят чрез внимателен GIS анализ.

В програмата липсват препоръчаните анализи в *Приложение № 5 Проучване на отчетите за напредъка по изпълнението на Плана за управление на отпадъците на Столична община за периода 2015-2020г.*:

- Анализ на резултатите от изпълнението на мярката за безплатно предоставяне на компостери и въздействието ѝ върху количествата биоразградими отпадъци, така че да се планират продължаващи мерки, вкл. предоставяне безплатно на допълнителни съдове за домашно компостиране на допълнителен брой домакинства, както и
- Анализ на ефективността на услугите по извозване на хранителни отпадъци от ОП „Столично предприятие за третиране на отпадъци“.

Препоръката за изпълнение на задължителното разделно събиране на биоотпадъци от 31 декември 2023 г. чрез поставяне на кафяви контейнери при точките с контейнери за разделно събиране на хартия, пластмаса, метал и стъкло няма да доведе до ефективно събиране на по-висок дял от генерираните от домакинствата хранителни отпадъци. Причината е, че настоящата мрежа от точки за разделно събиране е крайно недостатъчна и недобре разпределена между различните райони. Предвид че тази система събира под 3% от генерираните битови отпадъци, не може да се очаква, че използване на същия модел за разделно събиране на биоотпадъците ще даде по-добри резултати.

В програмата липсва анализ на резултатите и поуките от проведенния пилотен проект за разделно събиране от точка в непосредствена близост до многофамилни сгради (блокове в район Надежда), а това е важна отправна точка за потенциално ефективната посока за цялостно подобряване на разделното събиране в града.

IV.2. “Контрол върху незаконното изхвърляне и депониране”

За да се осъществява контрол, трябва да се включат мерки за нерегламентирани сметища в частни имоти. За момента няма възможност инспекторите да контролират такъв тип замърсяване, а то води до понижаване качеството на живота на хората, живеещи в съседните имоти, както и на понижаване стойността на имотите в района.

Също така управлението на строителните отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, гумите и едрогабаритните отпадъци (ЕГО) трябва да бъде обвързано и с контрол върху последващо изгаряне на тези отпадъци. Поставянето им до контейнерите за смесени битови отпадъци често води до нерегламентирано транспортиране и изгаряне от енергийно бедни домакинства, което съответно води до замърсяване на атмосферния въздух.

Притеснително е, че според таблица 10 *Сключени договори за разделно събиране на МРО с организации по оползотворяване* е видимо, че няма такива за излезли от употреба гуми. Как се контролира дали търговските обекти изпълняват задълженията за събиране на гуми?

GREENPEACE

Асоциация за устойчива практика
"Нашият квартал"

IV.3. 1. Разделно събиране на опасни отпадъци

Необходимо е графикът на мобилните пунктове за събиране на опасни отпадъци да бъде съобразен с работното време на гражданите. За да бъде удобен, трябва пунктът да отваря поне час преди и да затваря поне час след стандартното работно време от 9 до 18ч, да работи в почивни дни - събота и/или неделя, както и да се увеличи броя дни през годината по райони.

За улавяне на по-голям дял от опасните битови отпадъци (в момента е едва 0.001%) е необходимо предоставянето на достъпни и удобни възможности за правилното им предаване за по-нататъшна обработка. Това може да се постигне чрез изграждане на площадки за разделно събрани отпадъци в кварталите.

Площадки на територията на общината за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата

Площадките, налични в момента, не са лесно достъпни до гражданите, най-вече с градски транспорт. Въпреки отпадналото изискване за съответствие на броя на районите, би трябвало СО да осигури такива площадки във всеки район, за да могат да бъдат достъпни до всички граждани.

Възможно е тези площадки да са едновременно и центрове за предаване на вещи за поправка и повторна употреба и други разделни отпадъци, което би допринесло значително към целите за предотвратяване генерирането на отпадъци.

IV.4. Основни изводи от анализа на дейността на Столичното предприятие за третиране на отпадъците“ (СПТО)

Изводът в програмата е, че е необходимо обновяване на част от инсталацията и решаване на проблема с произвеждания RDF.

Нашето предложение е превръщане на МБТ „Садина“ в инсталация за материално оползотворяване и биостабилизиране (МОБТ от англ. MRBT – Material recovery and biological treatment). Сегашното предприятие е настроено да максимизира производството на РДФ и да генерира отпадъци за депониране.

Комбинацията от материално оползотворяване и биологично третиране (МОБТ) е по-добър и по-гъвкав подход към управлението на остатъците в рамките на кръговата икономика, като се има предвид нейната основна цел, която, освен общото намаляване на отпадъците, е да се максимизира във времето разделното събиране и рециклирането на изхвърлените материали и да се сведат до минимум остатъчните отпадъци.

Системата МОБТ съчетава биологично третиране (за стабилизиране на ферментиращите материали, които се намират в остатъчните отпадъци) с оборудване за сортиране (за оползотворяване на материали, които не са били насочени - напр. пластмаси без опаковки или неуловени при разделното събиране). Този подход отклонява в достатъчна степен отпадъците от депата благодарение на възстановяването на някои материали и загуби от процеса на биологична стабилизация.

МОБТ осигурява намаляване на отрицателното въздействие на остатъците в депата в съответствие със стратегическите цели на Директивата за депониране на отпадъци. В същото време запазва гъвкавостта, необходима за непрекъснато подобряване на ефективността на системите за управление на отпадъците. Всъщност секциите за биологично третиране на МОБТ могат постепенно да се превърнат в мощности за компостиране на чисти биологични вещества, а секциите за материално оползотворяване могат да се използват за обработка на все по-големи количества чисти материали от разделното събиране.

Докато МБТ се фокусира върху създаването на гориво от отпадъци, по-конкретно от изгарянето на хартия и пластмаса, МОБТ има за цел да увеличи оползотворяването на материали, които могат да бъдат рециклирани и повторно използвани, в съответствие с общата мисия на кръговата икономика.

IV.8 Основни изводи от анализа на инфраструктурата по управление на отпадъците

Площадка "Хан Богров"

Отчетено е, че "изградените съоръжения са с достатъчен капацитет", но това няма да е така при въвеждане на система за разделно събиране на биоотпадъци от домакинствата, както е отбелязано след това на стр. 46-47, както и при изпълняване на СЦ1, т. 10 от ППОО.

Също така натоварването на компостиращата инсталация е на пълен капацитет - има ли анализ съвместно с дирекция "Зелени системи" относно увеличаването на отпадъците от паркове и градини, които се компостират на площадката?

IV.10 Основни изводи от анализа на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им.

Напълно подкрепяме принципа "замърсителят плаща" да бъде водещ в определянето на такса битови-отпадъци.

Тъй като е отбелязано, че сумите, които населението ще заплаща, ще се увеличат, е необходимо да бъде направена комуникационна стратегия за тази промяна и запознаване на гражданите с предстоящите промени предварително. Основна част от комуникацията трябва да бъде и прозрачността относно разходването на средствата за управление на

отпадъците, включително подробно запознаване с оперативните разходи, което да е достъпно до всички граждани.

Прогнозни количества рециклируеми отпадъци - стр.45-46

Напълно подкрепяме предложенията за:

- 1) Разширяване на системите за разделно събиране на отпадъци при източника на МРО, хранителни и зелени отпадъци, текстилни отпадъци и др
- 2) Създаване на центрове за повторна употреба, подготовка за повторна употреба
- 3) Създаване на площадки за разделно събрани отпадъци.
- 4) Създаване на социални центрове за ремонт
- 5) Въвеждане на данъчни стимули от общинския съвет за малките местни предприятия за продажба на продукти в насипно и наливно състояние, които да се пълнят в собствени съдове на клиентите
- 6) Създаване и поддържане актуален на website обозначаващ и представящ пунктовете за безвъзмездно предаване на отпадъци от домакинствата.

Както отбелязахме по-рано за площадките за разделно събрани отпадъци, така и центровете за повторна употреба и социалните центрове за ремонт е необходимо да бъдат във всички райони и да са на достъпни с градски транспорт места, за да се използват ефективно от всички граждани.

Относно продажбата насипно и наливно в собствен съд на клиента - тази практика е записана като добра и в Националния план за управление на отпадъците. За да се осъществи обаче е необходимо да има промяна на Наредба № 5 от 25 май 2006 г. за хигиената на храните, според "Чл. 67. (1) Дейностите, свързани с обвиване и пакетиране на храните, се извършват по начин, който не води до замърсяване на храните. Където е необходимо и особено при използване на метални кутии или стъклени опаковки, се изисква гарантиране целостта на конструкцията и чистота на опаковките". Поради така написаната наредба редица ресторанти, магазини и кафенета отказват да сипват храна в съдовете на клиентите (защото казват, че не могат да гарантират за чистотата на определените съдове, нито имат капацитет или възможност да ги мият на място) и вместо това сипват храни в пластмасови кутии за еднократна употреба. Не е редно търговска верига да трябва да гарантира за чистотата на съда на клиента, това е отговорност само и единствено на клиента. Настояваме Столична община да заема активна роля за промяна на тази наредба.

VI.2. Алтернативи за постигане на целите

Децентрализиран подход:

Настояваме за повече аргументи защо не е разгледан децентрализиран подход в управлението на отпадъците. Кметовете на районите са хората, които най-отблизо виждат проблемите в управлението на отпадъците и комуникират с жителите, затова е изключително важно да имат повече правомощия, а в програмата се разглежда точно обратното.

План за действие към ПООП

Подкрепяме дейностите и мерките, предложени в ПООП.

Бихме искали да отбележим отново, че точка 5 е свързана с промяна в Наредба № 5 от 25 май 2006 г. за хигиената на храните.

Относно депозитна система - тази мярка трябва да бъде на национално ниво. Вече има пилотен проект в община Габрово, както и в частни вериги магазини, които показват много добри резултати. Същевременно тече процес по въвеждане на депозитна система на национално ниво, при която задължението за организиране и финансиране пада основно върху бизнеса - производители и търговци. Съответно е неподходящо и неефективно да се заделят средства на ниво местна власт за подобни пилотни инициативи.

По точка 11 препоръчваме въвеждане и на посуда за многократна употреба, за да се намалят и отпадъците от пластмаса.

По точка 14 бихме искали анализ защо се очакват само 30%?

По точка 16 - приветстваме такова приложение и препоръчваме да се направят достатъчно тестове с различни групи граждани.

План за действие към Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци

Подкрепяме дейностите в плана.

План за действие към Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

Подкрепяме предложените мерки и дейности и настояваме ОООО да имат повече задължения при изпълняването им, както е отбелязано и в точка 71.

По точка 38 е необходимо да има задълбочен анализ на вече постигнатите резултати с изводи, който да е публичен и достъпен.

Относно точка 40 е наложително да има повече контрол върху малките търговски обекти, включително заведения, които изхвърлят отпадъците си, предимно кашони и стъкло, в общите контейнери. От една страна нарушават изискванията към тях, от друга затрудняват гражданите да използват контейнерите.

План за действие към подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

Приветстваме мерките, които са заложили в плана.

Бихме искали да има повече информация защо кръглата маса в точка 69 се планира за 2028г?

План за действие към Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

Абсолютно недопустимо е да се залага изграждане на фаза III "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община.

След като финансирането с европейски средства не се осъществи и като се вземе предвид гражданското недоволство относно проекта за инсталация за изгаряне на RDF отпадъци, Столична община трябва да преразгледа системата вместо да поставя в риск целия бюджет на общината, залагайки 369 милиона лева в програмата.

Надяваме се коментарите ни да бъдат взети предвид и да представите по-амбициозна програма за управление на отпадъците в унисон с целите на Европейския съюз.

19.07.2023

С уважение,

Данита Заричинова, екологично сдружение "За Земята"
Симона Стилиянова, Zero Waste Sofia
Вера Маркова, Green Revolucia
Ирена Петрова, Асоциация за устойчиви практики "Нашият квартал"
Николай Танчев, Фондация Гея
Наталия Николова, Recycle Art Academy-Рециклиращо изкуство
Рада Бонева, Thrift Sheep
Меглена Антонова, "Грийнпийс" - България
Анастасия Бобчева, Фондация "Корен"